

ΑΠΟ ΤΗΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ΡΩΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ

Ἡ φυγή τοῦ Ἀνδρονικοῦ. Οἱ διώκται τοῦ τὸν συλλαμβάνουν. Σιδηροδέσμιες στὴν Κωνσταντινούπολι. Τὸ φρικῶδες τέλος ἑνὸς μεγάλου αὐτοκράτορος. Ἀπεριγραπτά μαρτύρια καὶ βασανιστήρια. Μέσα στὴ φυλακῆ. Ἡ τυφλωσίς τοῦ Ἀνδρονικοῦ.

Ἡ περιφέρᾳ τοῦ στοῦς δρέμου τοῦ Βυζαντίου. Ὁ περὶ ὧρας τοῦ Ἀνδρονικοῦ μεταβάλλεται σὲ σιγάχτρο. Ὁ θάνατός του.

Εἶδαμε στὸ προηγούμενο φύλλο πὺς ὁ Ἀνδρόνικος ἐπέστρεψε στὴν Κωνσταντινούπολι τῆ στιγμῆ πὺς ἡ ἐπανάστασις ἐμείνετο ἐναντίον του καὶ πὺς ὁ λαὸς εἶχε ἀναγορεύσει πειρᾳ αὐτοκράτορα τὸν Ἰσαάκι Ἀγγέλιου.

Τὸ πλῆθος ἐτοιμαζόταν τώρα νὰ ἐπιτεθῆ ἐναντίον τὸν ἀνατόρου. Πάντοτε θαυραλῆος, πάντοτε ἀκατάβλητος, ὁ Ἀνδρόνικος ἐπέχειρσε ν' ἀντισταθῆ καὶ διέταξε τῆ φρουρᾳ νὰ χυτήσῃ τὸ λαὸ. Μὰ οὔτε ἡ βία, οὔτε τὰ φρικὰ λόγια, μετὰ τὸ ὅποια θέλησε κατόπιν νὰ καθυγασθῆ τὰ ἀπειρητικά πλῆθη, δὲν ἐσημείωσαν αὐτῆ τῆ φροῶ καμμί ἐπιτυχία. Ὑπὸ τὰ χυτήματα τὸν ἐπιτυχημένων, ἡ σιδηροδέσμιες πόντες τὸν αὐτοκρατορικὸν ἀνατόρου ἄρριξαν νὰ παραδιὰζωνται ἡ μία μετὰ τῆν ἄλλη. Δὲν ἔμενε πειρᾳ στὸν αὐτοκράτορα παρὰ νὰ σωθῆ διὰ τῆς φυχῆς.

Ἐβγαλε λοιπὸν γρήγορα—γρήγορα τὴν αὐτοκρατορικὴν στολήν. Ἐβγαλε τὰ ἐρυθρὰ του σανδάλια, ἔβγαλε καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸ σταυρὸ πὺς ἐπὶ σειράν ἐτὸν φοροῦσε στὸ λαϊκὸν του ὡς ἐχέγγυο τῆς θείας προστασίας, καὶ φόρεσε ρούχα Ἀσάτου καὶ ἕνα ματερὸ σακκάκι, ἀπ' αὐτὰ πὺς φοροῦσαν οἱ βίαιοι.

Ἐπειτα, ἐνὸς ὁ λαὸς εἰσέβαλε μεσ' στὰ ἀνάκτορα καὶ ἄρχισε τῆ λεηλασία, αὐτὸς μετὰ τῆ γυναίκα του καὶ τῆν εἰνοσημὴν του, ἔφυγε κρυφὰ καὶ ἔφτασε σ' ἕνα μικρὸ λιμανάκι, στὴν ἀνατολικὴ ἀκτὴ τοῦ Βοσπόρου.

Ἐκεῖ, ἔξωλοισθόντας καὶ μεσ' στὴν ἀπόγνωσι τοῦ νὰ διατηρῆ ὅλη τὴν ἐπιβολὴν του καὶ τὴν ἐπερηφάνειά του, ἐπέτρεξε καὶ τοῦ παρεδῶσαν ἕνα πλοῖο, τοῦ ὁποῖου ἐπιβῆθ' ἦν σκοπεύοντας νὰ καταφύγῃ στὴ Ρωσία.

Μὰ καθὼς τὸ πλοῖο ἀνοίχτηκε, δινατὴ θαλασσοταραχῆ ἔβρασε στὴ Μαύρη Θάλασσα καὶ τὸ φρικὸν πλοῖο στὶς θορακὲς αὐτῆς, ἀκατόπως ἐλάσσο στὰ ἀποσπᾶματα πὺς εἶχαν βρεθῆ πρὸς καταδύσιν τοῦ Ἀνδρονικοῦ.

Τότε οἱ διώκται του, ὄπισθε' ἀπὸ μιὰ μυχρὴ πάλιν, τὸν συνέλαβαν καὶ τὸν ἀλωσοδέσαν. Μὰ καὶ τότε ἀκόμη—ὅπως γράφει ὁ χρονικογράφος Νικήτας—ὁ Ἀνδρόνικος διετήρησε ὅλη τὴν πορηρία του καὶ ἐπαίξε περιφῆμα τὸν τελευταῖον ρόλο του, σὺν ἀπαράβλητος ἠθλοποιῶς πὺς ἦταν. Ἀρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ θρηνη μετὰ πόθος, ὑπενηθμίζοντας στοῦς δεσμοφύλακας τὸν τὴν εἰγενὴν τὸν καταγωγή, τὶς μεγάλας ἡμερησίαις πὺς εἶχε προσφέρει στὴν αὐτοκρατορία καὶ ἐκλαμαθόντας τὴν εἰνὸιά του. Ἐπίσης καὶ ἡ διὸν γυναίκαίς πὺς τὸν συνόδευαν, θρηνοῦσαν καὶ αὐτῆς στὸν ἴδιον τόνο.

Μὰ ὅλα αὐτὰ πῆγαν τὸν κάκω. Γιὰ πρώτη φορᾳ τῆς ζωῆς του ἴσως, ἡ ἐργαστικότητα τοῦ Ἀνδρονικοῦ δὲν τὸν ἐξυτηρήσῃ.

Οἱ δεσμοφύλακας του, ἀσχηγῆτοι στὶς ἰσοσίαις του, τὸν μετέφεραν στὴν Κωνσταντινούπολι, ὅπου ἐμελεε νὰ πεθάνῃ...

Μετὰ τὴν τραγικὴν τὸν φροῶ, ὁ θάνατος τοῦ Ἀνδρονικοῦ ἱσθρῆ ἀντάξιος τῆς ζωῆς του. Πρῶτῃ νὰ διαδῶθῃ κανεὶς στὴν ἱστορία τοῦ χρονικογράφου Νικήτα τὴν ἀρῆγησά τῆς τελευταίας αὐτῆς πράξεος τοῦ θράματος, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἕν, ἀπὸ τὰ πύο τρομερὰ καὶ σογανητικά κεφάλαια τῆς ἱστορίας τοῦ Βυζαντίου, γιὰ νὰ τὴν αἰσθανθῆ σὲ ὅλη τῆς τῆ

φροῶ. Στὴν ἀρχὴ ὀδήγησαν τὸν ἔκπιτο αὐτοκράτορα μερὸς στὸν εἰσυχῆ ἀντίπαλὸν τοῦ Ἰσαάκου Ἀγγέλου καὶ, ἔκει, μερὸς στὸ νέο αὐτοκράτορα, ἐπὶ πολλῆς ὥρας τὸν ἀφῆσαν στὴ διάθεσι τοῦ μαινομένου ὄχλου...

Τοῦ ἔβγαλαν τὰ δόντια, τοῦ ἔσπρωξαν τῆ γενειάδα καὶ τὰ μιλῆ, τὸν ἔριξαν, τὸν ἔβριξαν καὶ τὸν ἰπέβαλαν στοῦς γερότεραις ἔξεντελισμοῖς. Ἡ γυναίκαίς προσῆντων τὸν χυτοῦσαν μετὰ τῆς γροθῆς τους καὶ τὸν ἔδραναν μετὰ τὴν νύχτα τους, γιὰ νὰ τὸν ἐκδιαιθῶν γιὰ τῆ ἐκλήρητητα, μετὰ τὴν ὁποίαν εἶχε φροθῆ ἄλλοτε πρὸς τοῦς συγγενεῖς τους.

Ἐπειτα ἀπὸ τὰ βασανιστήρια αὐτὰ, τὸν ἔκοψαν τὸ δεξιὸν χεῖρ καὶ τὸν ἔκοψαν σὲ μιὰ σκοτεινὴ φυλακῆ, ὅπου τὸν ἀφῆσαν ἐπὶ πολλῆς ἡμέρας ζωῆς νὰ τοῦ δάσσουν οὔτε ἕνα κομμάτι φροθῆ, οὔτε μιὰ σταγόνα νερὸ!...

Μὰ ὅλα αὐτὰ δὲν ἦταν, παρὰ ἡ ἀρχὴ τὸν μαρτυρίων του.

Ἐπειτα ἀπὸ μερῶς ἡμέρας, τὸν ἔβγαλαν ἀπὸ τῆ φυλακῆ του, καὶ, ἀφῶ τὸν ἐτύφλωσαν μ' ἕνα πυρομένο σίδερον ἀπὸ τὸ ἕνα μῆτι, τὸν ἔβαλαν ἐπῶν σὲ μιὰ φροθῆ καμῆλα καὶ, ἔσπρωξόντας, γνιμένον μετὰ κορυφασμένη μανδύα, τὸν περιέφεραν στοῦς δρόμους τοῦ Βυζαντίου.

Ἦταν πειρᾳ σωστὸ σιγάχτρο, πὺς θὰ προκαλοῦσε κῆματα δακρῶν—ὅπως γράφει ὁ χρονικογράφος—στὰ μάτια ὁλων ἐκείνων πὺς θὰ τὸν ἔβλεπαν. Μὰ τὸ θέματὸν δὲν σιγῆναις καθόλου τὸ βορμηρὸ ὄχλο τῆς Κωνσταντινούπολεως. Ὅλη ἡ κτηνοδία καὶ ἡ ἀνανδρία τοῦ πλῆθους ἐκείνου ἔξεδηλόθη στὴ συμπεριφορὰ του ἀπέναντι τοῦ Ἀνδρονικοῦ. Ἄλλοι τὸν χυτοῦσαν μετὰ καρδιά τους στὸ κεφάλαι, ἄλλοι τὸν ἔβριξαν πειρᾳ στὰ ρουθῶναι, ἄλλοι τὸν πετοῦσαν ἀνθρώπινα περιττοῦματα στὰ μούτρα, ἄλλοι ἔβριξαν μετὰ τὰ αἰσχροῦτερα λόγια τῆ μέρτα του καὶ τῆ σύλογό του, ἄλλοι τὸν τρονοῦσαν μετὰ λόγους στὰ πλερὰ καὶ ἄλλοι τὸν πετοῦσαν πέτρες. Μιὰ γυναίκα, τῆς ἐσχάτης ὑποστάθμης, πῆρε ἕνα κομμάτι ἔσπρωξὸν νερὸ καὶ τοῦ τὸν ἀδειασε στὸ πρόσωπο.

Τέλος, ἐπὸ τὰ οὐχλιάματα τοῦ λαοῦ, ἡ ἀπεριγραπτή αὐτῆ συνόδεια ἔφτασε στὸν Ἰπτόδρομον. Ἐκεῖ κατέδρασαν τὸν ἔσπρωξὸν αὐτοκράτορα ἀπὸ τὴν καμῆλα του καὶ τὸν ἔδρασαν ἀπὸ τὰ πόδια, μετὰ τὸ κεφάλαι πρὸς τὰ κάτω, ἀπὸ τὸ ἦθος ἑνὸς στοῦλου.

Ὁ Ἀνδρόνικος στωικότατα ὑπέφερε ὅλα αὐτὰ τὰ φροκῶδη μαρτύρια, χωρὶς οὔτε ἕνας στεναγμὸς νὰ βγαίῃ ἀπὸ τὸ στόμα του. Κάθε τόσο μόνον μερῶκα λόγια ἔφεγγαν ἀπὸ τὰ χεῖλη του: «Κόριε—ἔλεγε— εὐσπλαχνίσου μετὰ ἡ, ἀπεινηθῶντος πρὸς τὸν ὄχλο, τὸν ρωτοῦσε: «Γιατὶ ἔσπρωξαι ἐάνω σ' ἕνα συντριμμένο καλῆμι!»

Μὰ κανεὶς ἀπὸ τὸ μαινομένο πλῆθος δὲν τὸν ἀκούγε. Τὸν εἶχαν γόσει, ἔσπρωξόντας τὰ ρουθῶναι του, καὶ διασπείδων τώρα, ἐπιβάλλοντάς του τὰ πύο βδελυρὰ μαρτύρια.

Ἐνας ἀνθρώπος τοῦ λαοῦ, ἄρπαξε σὲ μιὰ στιγμῆ ἕνα σταθὶ καὶ τοῦ τὸ ἔκωμο στὸ στόμα, προσπαθόντας νὰ τοῦ τὸ χῶσθ ὡς τὰ σπλάγχνα. Πολλοὶ Λατίνου, γιὰ νὰ τὸν ἐκδιαιθῶν γιὰ τῆς σφαγῆς, πὺς εἶχε ὀργανίσῃ ἐναντίον τὸν σιματριωτῶν τους, τὸν χυτοῦ-

□ □ □ Οἱ ΜΕΓΑΛΟὶ ΠΟΙΗΤΑΙ □ □ □

Ὁ Σουλεῖ Προντόμι, μετὰ τὴν στολήν τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ.

